

259
260

УНИВЕРЗИТЕТ "ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ" – ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ
ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА
Катедра за орална и максилофацијална хирургија и
дентална имплантологија
ул. „Крсте Мисирков“ 66
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р.Македонија
Тел: 032550400; 032550439; 070338392
www.ugd.edu.mk
e-mail: cena.dimova@ugd.edu.mk

НАУЧЕН СИМПОЗИУМ:

“МЕДИЦИНА И СТОМАТОЛОГИЈА БАЗИРАНА НА ДОКАЗИ”

18.10.2014 сабота

**Мултимедијален центар –
Економски факултет - Штип**

*Симпозиумот е акредитиран од стручната комисија при
Стоматолошката Комора на Македонија
со 8 бода за пасивно и 12 бода за активно учество*

ПРОГРАМА

1.00 Регистрација на учесниците

9.15 Отворање на симпозиумот – Поздравен говор на

Д-р Рубин Гулабоски – Декан на Факултетот за Медицински науки

9.45 проф. д-р Милка Здравковска

Биографски податоци
Вонреден професор д-р Милка Јанкуловска-Здравковска е родена во Скопје, каде ги завршува основното, средното образование и Медицинскиот факултет на Универзитетот „Кирил и Методиј“. На Институтот за епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика при Медицинскиот факултет во Скопје е вработена од февруари до декември 2011 година, каде активно учествува во спроведувањата со студенти во додипломски студии по медицина и стоматологија, дипломски студии на медицина и Школата за јавно здравство, како и во едукација на лекари специјализанти. Во 1995 година ја завршува специјализацијата демиологија и е избрана во звање асистент по истиот предмет. Магистер-град го одбранува во 1999 година, а Докторската дисертација во 2002 година. Медицинскиот факултет во Скопје, Во март 2005 година е избрана во звање соработник, а во декември 2009 година во звање Виш научен соработник. Титулот за епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика здичинскиот факултет во Скопје. Еден е од авторите на рецензираните научни трудови: "БИОСТАТИСТИКА" (2006), "ПРАКТИКУМ ПО БИОСТАТИСТИКА" (2006), "ОПШТА ЕПИДЕМИОЛОГИЈА" (2007), "СПЕЦИЈАЛНА ЕПИДЕМИОЛОГИЈА" (2007), "БИОСТАТИСТИКА" (2012). Автор и коавтор е на повеќе од 180 труда, петиции и научни/стручни медицински списанија и презентирани на конгреси и симпозиуми во земјава и странство. Учесник е во три национални и еден национален научен проект кои се со успех завршени, како и во два проекти во тек. На студиските престој и едукација била во: Hebrew University-Nadassah School of Public Health and Community medicine, Jerusalem, Israel, 2003; National Center for Infectious and Parasitology, заболувања во Софија, Бугарија, Школа за јавно здравство "Андреја Штампар", Загреб, Хрватска, 2007; Нинерманја, DAAD, 2013.

декември 2011 година работи како Вонреден професор на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

ИКУВАЊЕ НА МЕДИЦИНА И СТОМАТОЛОГИЈА БАЗИРАНА НА ДОКАЗИ

Зисовска М., Зисовска Е., Палески В., Марковски В., Ханписки З., Јовевска М., Улиетт за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
Верзетска клиника за гинекологија и акушерство, Скопје

тичина/стоматологија базирана на докази претставува совесно, експлицитно и одговорно користење на моментално најдобриот доказ што ќе помогне донесе одредена одлука при лекувањето и грижата за индивидуален пациент (Sackett DL, WJM, 1996). Доказите се делат на внатрешни и надворешни. Ишните докази се темелат на знаењето на лекарот/стоматологот стекнато

при неговото образование и континуирано усовршување, како и на искуството од секојдневната практика. Надворешните докази се информации добиени од литературата – во прв ред примарната литература. Постојат различни видови на надворешни докази во зависност од тоа со која методологија, односно, со кој тип дизајн на студија се добиени, а достапни се при користење на се поголемиот број на биомедицинските бази на податоци.

Практикување на медицина/стоматологија базирана на докази претставува интегрирање на индивидуалното знаење и клиничкото искуство, со моментално најдобриот доказ според светската литература при индивидуалниот пристап кон пациентот. Корист од ваквото практикување имаат и пациентите и лекарите и целиот здравствен систем.

Во трудот ќе бидат презентирани епидемиолошките методи кои се основа во научно-истражувачката работа, можните дизајни на студии и прашањата на кои тие треба да одговорат, како и стратегијата за пребарување на литература при практикување на медицина/стоматологија базирана на докази.

9.45-10.15 проф. д-р Елизабета Зисовска

Биографски податоци

Проф. д-р Елизабета Зисовска, PhD е вработена на Универзитетската клиника за гинекологија и акушерство во Скопје, и преку 20 години е Шеф на Одделението за новородени деца. На Факултетот за медицински науки (УГД Штип) е вонреден професор по предметот Педијатрија. Предавач и раководител е на Школата за практикување на медицина базирана на докази. Има објавено преку 200 труда во земјата и во странство, а била поканет предавач на конгреси и работилници во Амстердам, Осло, Софија, Неапол, Рим, Сплит, Златибор и други. Во два наврати престојувала вкупно 5 месеци во Женева, и сеуште е ангажирана како повремен консултант на Експертскиот комитет за лекови. Стручни престој имала во Софија, Амстердам, Салцбург, Будимпешта, Сиднеј. Континуирано е вклучена во националната група за развој и адаптација на клинички упатства. Претседател е на здружението Доктори за мир и социјална одговорност (придружна членка на IPRMW). Има објавено 4 учебници за студентите на ФМН, а во два има свои поглавја. Рецензент е на стручни текстови во часописот Медикус, British Medical Journal-case reports и Macedonian Journal of Medical Sciences. Раководител е на работната група при Државниот центар за репродуктивно здравје, Национален и регионален консултант за евалуација на породилштата. Како консултант била ангажирана во Србија и Црна Гора.

ЗНАЧЕЊЕТО НА ПРЕПОРАКИТЕ БАЗИРАНИ НА ДОКАЗИ ВО СТОМАТОЛОГИЈАТА

Зисовска Е., Здравковска М.
1. Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство, Скопје
2. Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
Коавтор: проф. д-р Милка Здравковска

Имплементацијата на препораки базирани на докази во стоматологијата е неопходна, а не само потребна од повеќе причини, меѓу кои: со развојот на медицинската/стоматолошката технологија многу брз е проодорот на информациите и проверката на нивната точност и непристрасност би била скоро неможна. Затоа синтезата и анализата на препораките во систематичните прегледи тоа го прави за сите заинтересирани страни (стоматолог, пациент, заедница), со проверена методологија, за да не се губи време во анализирање на примарната литература (поединечните трудови, цитати, мислења); да се следат важните и користните тековни истражувања; да се има во предвид нивното на доказот кои е презентирани и јачи-

раката која се дава, што претставува информација која дава сигурност во пружањето на здравствени стоматолошки услуги; да се формираат стандардите на Клиничката практика; да се проверат и реверзиите препораки и наоди, користејќи докажани статистички знаења добиените препораки во Клиничките упатства кои се основа и квалитетната здравствена заштита и да се планира нивната имплементација варијациите во практиката меѓу центрите од истата ствена заштита; да им се помогне на пациентите во добивањето на грижа, односно постигнување на поголемо задоволство од добиените услуги, а на државата да и се помогне да се алоцираат ласно потребите на секое ниво; на фармацевтските компании да им нивните инвестирања за подобрување на сопствените производи на проверени резултати, и нивна подобра промоција базирана на нова на претклинички и клинички истражувања да ги насочат кон на нивниот асортиман. Препораките базирани на докази нудат проза да се информираат и предупредат клиничарите за потенцијално е маркетиншки активности.

елките најнови примери на систематични прегледи од областа на та (Забна паста со високо ниво на флуор и редукција на ризикот за Флуорирана паста за заби во превенција на кариесот во примар а кај предучилишни деца; Кои се знаците за запоставено орално ата; Системски антибиотици во терапија на акутен пулпит), јасно е ачењето на доказите во рутинската и високософицицираната сто-актика.

ргови: стоматологија, заб, систематичен преглед

доц. д-р. Бистра Ангеловска

Биографски податоци

Доцент д-р. Бистра Ангеловска - Дипломира на Фармацевтскиот факултет на Универзитетот во Белград, а специјализира Фармацевтска технологија на Фармацевтскиот факултет во Скопје. Докторски студии завршува на Фармацевтскиот факултет во Софија и докторира на тема „Рационалната употреба на лековите, набавка на лекови и формирањето на цените на лековите како елементи на националната стратегија за лекови на Република Македонија“; армацевтски науки.

повеќе меѓународни проекти, работни групи и комисији под покровителството на Светската банка и СЗО во чии рамки активно изготвувањето на Стратегија за лекови на Република Македонија, кови на товар на Фондот, референтни цени за лековите од позитивни закони за лекови и помошни лековити средства и други. Активно вовее национални и меѓународни собири и има објавено неколку чии и научно-популарни трудови во домашни и странски списанија. а своите професионални должности и интереси остварува и голем ки престои, семинари, едукации и курсеви. Од 2009 година е доцент на Факултет за Медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“

еке професионални асоцијации.

Председател на Фармацевтската комора на Македонија.

Мониторинг на употребата на лековите – следење на несаканите дејства, прилавување и примена на Медицина/фармација базирана на докази

доц. д-р. Бистра Ангеловска, Лидија Поповска

Историски гледано, постојат низа проблеми поврзани со примената на лекови. Литературните податоци за несаканите дејства на лековите се прошируваат, како резултат на краткиот период за клинички испитувања на лекови во премаркетиншките испитувања и продлабочувањето на знаењата во областа на клиника, терапија, фармакологија и фармација.

Следењето на несаканите ефекти од лековите (Фармаковигиланца) се дефинира како активност со цел откривање, оценка, изучување и заштита од несаканите ефекти на лековите.

Системот за спонтани информации на несаканите дејства е основа на мониторингот на лекови и цели кон обезбедување на информации за рационална употреба и сигурност на лековите.

При проучување на несаканите ефекти се собираат податоци и се опишуваат симптомите со фармакоепидемиолошки индикатори (параметри). Анализата е фокусирана врз појава на докази кои ќе ги поткрепат формулираните хипотези со цел откривање на причината и ефектот на надворешните фактори кои доведуваат до појавата на несаканите ефекти.

Медицина базирана на докази (МБД) – и конкретно Фармација базирана на докази е процес на систематски преглед, оценка и користење на податоци од клинички истражувања со цел оптимизирање на здравствената грижа за пациентите.

Дадениот пристап ги интегрира научните докази со клиничката пракса и вредноста на системот на добиење искуство во професионалната кариера.

Интеграцијата на овие елементи во процесот на дијагностика и лекување бара разлење на соработка меѓу лекар-фармацевт-пациент за оптимизација на клиничкиот резултат и квалитетот на живеење.

Воведувањето на медицина/фармација базирана на докази, се базира на развојот на стратегии за следење и оценка на докази за валидност и примена, систематски прегледи и резиме за ефективност на терапевтските стратегии, публикација на резултати добиени со мета – анализа на податоци, брзи и сеопфатни информационални системи, непрекинута обука и примена во пракса.

10.45-11.15 Кафе Пауза

11.15-11.45 проф. д-р Лидија Поповска

Проф. д-р. Лидија Поповска е вработена на Катедрата за Болести на забите и ендодонтологот на Стоматолошкиот факултет како вонреден професор. Специјалист по Болести на Устата и забите е од 1994. Докторирала во 2003 год. Остварила повеќемесечни стручни упатствувача од областа на ендодонцијата. Има објавено голем број на трудови, монографии, интерна скрипта и учебник. Учествовала како предавач на бројни семинари како поканет предавач и на стручни и научни конгреси.

ДОКАЗИ КОИ ГИ ПОТВРДУВААТ РАЗЛИЧНИТЕ СТРАТЕГИИ ЗА ТРЕТМАН НА ПОЧЕТНИОТ ОКЛУЗАЛЕН КАРИЕС

Кога ќе се запознаеме со одреден нов пристап, материјал, инструментариум или стратегија, секогаш е потребно да се провери колку таа нова информација е веродостојна и дали е корисна за праксата користејќи го методот на критичка процена. Во ова предавање ќе биде опфатена ефикасноста на алтернативните

и за откривање и третман на почетните оклузални кариеси. Проценката исноста на секоја од нив ќе биде извршена врз база на литературните податоци, дизајнот на испитувањата и критериумите за успех.

2.15 Проф. Д-р Цена Димова

Биографски податоци

Проф. Д-р Цена ДИМОВА Дипломира на Стоматолошкиот факултет во Скопје во 1986 година, каде што специјализира орална хирургија во 1996 година. Магистрира во 2002 година, со темата "Клиничка евалуација на фибринолитичката активност на крвата при оралнохируршките интервенции", а докторира во 2007 година со темата "Клиничка подготовка и процена на обезбедената локална хемостаза при оралнохирурскиот третман кај тромботични пациенти". Во својата кариера стручно се усовршува во Полска: на повеќе национални и меѓународни проекти. Вработена е на Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" во Штип, Факултетот за медицински науки од 2009 година, вработена на Стоматологија и шеф на Катедрата за орална и максилнофацијална хирургија и дентална имплантологија. Во 2013 година избрана е за професор. Автор е на повеќе од 150 стручни и научни трудови, објавени во стручни списанија и на национални и меѓународни стручни и научни конференции.

СТОМАТОЛОГИЈА БАЗИРАНА НА ДОКАЗИ

Проф. Д-р Цена Димова Коватор: Доц. Д-р Кирил Палакоча

Т на современата научна литература насочена кон стоматолошката практика создава проблеми и прашања на кои треба стоматологот да одговори. Честопати се пласираат контрадикторни информации, во смисла на тоа да се примени, а која е бескорисна.

Менталитетот на современите научни стоматолошки достигнувања се поставува водилка во политиките и плановите на стоматолошката индустрија и потоа ќе следи добра практика која пак е во согласност со крајната цел на решенијата за подобро орално здравје и воедно, да се обезбеди авторитет на дефинираат стоматолошка заштита.

Еден од авторите ја дефинираат стоматолошката базирана на докази - EVIDENCE BASED DENTISTRY - EBD) како "интегрирање на индивидуална клиничка практика со најдобрите достапни екстерни клинички докази од насочено истражување". Истовремено, EBD обезбедува насоки за да им помогне на стоматолозите да направат интелигентна одлука. На кратко, стоматолошката базирана на докази е обид да се обезбеди правото на пациентот да добие соодветна заштита и вистинската состојба во право време.

Прифатено дека лекарот или стоматологот со повеќегодишното искуство и искуство во квалитет на здравствената заштита. Сепак, неодамнашните истражувања покажале дека постои всушност еден инверзен односот меѓу бројот на прашања и на квалитетот на обезбедената здравствена грижа.

Постојат многу докази на базирана на докази е процес кој го реконструира начинот на кој се применуваат доказите во практиката. Во центарот на дефиницијата на базираната на докази е процесот на систематски проценки на релевантните научни докази. Во предавањето ќе бидат опишани практиките и проблемите на воведување на пристапот на стоматолошката базирана на докази од аспект на секојдневните орално хируршки процедури.

Клучни зборови: Стоматологија, стоматолошки образование, стоматолошката базирана на докази

12.15-12.45 Доц. Д-р Кирил Палакоча

Биографски податоци

Доц. Д-р Кирил Палакоча – Дипломира на Стоматолошкиот факултет во Букурешт - Романија во 2003 година. На истиот факултет а работел во рамките на Универзитетски ургентен клинички центар – Катедра по орална и максилнофацијална хирургија, проф. Д-р Дан Теодореску, специјализира орална хирургија во 2006 година. Докторира во 2012 година на истиот факултет во Букурешт во рамките на Клиника за Дентална имплантологија со темата "Методи и техники за реконструкција на дефицитарни алвеоларни

гребени".

Вработен е на Универзитетот "Гоце Делчев" во Штип, Факултетот за медицински науки од 2008 година, на Катедрата за орална и максилнофацијална хирургија и дентална имплантологија.

Во 2014 година избрана е за доцент на Дентална имплантологија. Автор е на повеќе стручни и научни трудови, објавени во земјава и странство. Член е на национални и меѓународни стручни и научни здруженија.

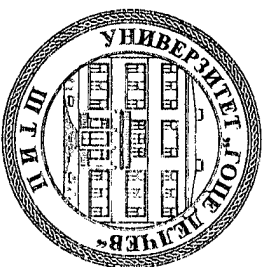
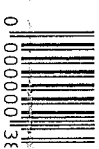
ПЕРСПЕКТИВА НА СОВРЕМЕН ИМПЛАНТОЛОШКИ СИСТЕМ ЗА ЕСТЕТИСКИ СОВРШЕНА ИМПЛАНТО - ПРОТЕТСКА РЕСТАВРАЦИЈА

Автор: Доц. Д-р Кирил Палакоча Коватор: проф. Д-р Цена Димова

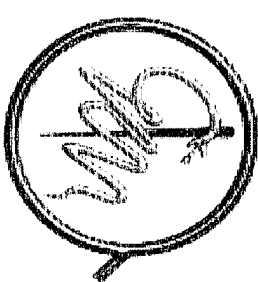
Поставувањето на денталните импланти денес е неопходност и секојдневно е присутно. Во неможноста да се стигне до релевантни и валидни резултати за нивна интеграција, како коскена – така и интегрална на меките ткива, колелите по еден или повеќе имплантолошки системи кои ќе ги задоволат нивните и очекувањата на пациентите.

Тука ќе се обидеме да Ви го доближиме оној имплантолошки систем кои мислиме дека ќе ги исполне Вашите очекувања, а сето тоа базирано на релевантни податоци. За него ќе прикажаме и финални протетски изработки кои соодветно и во време се покажале дека се одлично интегрирани.

13.00 - 13.30 Доделување на сертификати

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“-ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ
ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА
СТОМАТОЛОШКА КОМОРА НА МАКЕДОНИЈА

СЕРТИФИКАТ

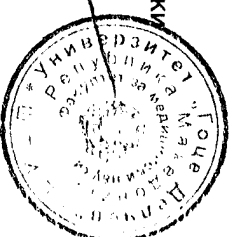
проф. д-р Елизабета Зисовска

за активно учество на
НАУЧЕН СИМПОЗИУМ:
„МЕДИЦИНА И СТОМАТОЛОГИЈА БАЗИРАНА НА ДОКАЗИ“

18.10.2014 – Штип
Овој сертификат е акредитиран со 12 бода

Претседател на СКМ
Проф. д-р Владимир Поповски

Декан
Проф. д-р Рубин Гулабоски

Ректор
Проф. д-р Саша Митрев

